

ŠEST TISOČLETIJ DRULOVKE

Leta 1955 so severozahodno od vasi **Drulovka** pri Kranju, na kraju imenovanem Na Špiku, pri kopanju za cisterno naleteli na številne najdbe iz mlajše kamene dobe. Arheološka izkopavanja so potekala naslednje leto zgodaj poleti. Raziskave je vodil prof. Josip Korošec s soprogo dr. Paolo Korošec, sodelovali so študentje arheološkega seminarja Filozofske fakultete v Ljubljani. Med raziskovalci je bil tudi **Andrej Valič**, kustos arheolog v novoustanovljenem kranjskem Mestnem muzeju. Po končanih raziskavah je gradivo z Drulovke postalo ena temeljnih zbirk kranjskega muzeja, ki se je leta 1963 preimenoval v **Gorenjski muzej**.

Drulovško gradivo je raznovrstno in zelo izpovedno, sodi v čas poznega neolitika ali mlajše kamene dobe. Pripada ostankom prazgodovinskega naselja, čeprav prostor, kjer naj bi kočje stale, ni bil odkrit. Prvi prebivalci so si izbrali prostor na jezičastem pomolu zaradi varnosti in bližine voda. Z ene strani je naselje varoval prepadni breg reke Save, z druge pa njen mrtvi rokav. Tu so se naseljevali ljudje domala vseh dob in s tem skoraj v celoti uničili sledi najstarejših prebivališč. Ostanke posodja in orodja je v tisočletjih deževje spralo v nižje ležečo kotanjo, v kateri so jih leta 1956 odkopali arheologi. Na prostoru starih prebivališč pa se razprostira današnja Drulovka.

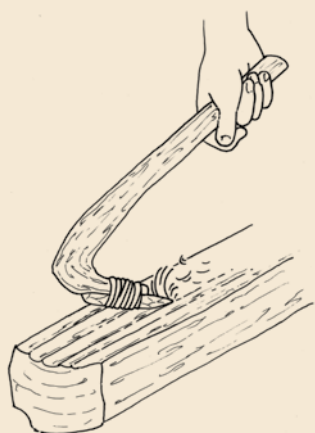
Skalnati breg nad reko Savo pri Drulovki in kamnite pušične osti, ki kažejo, da so bili nekdanji prebivalci Drulovke ob živinoreji in poljedelstvu tudi odlični lovci. (Foto T. Lauko)

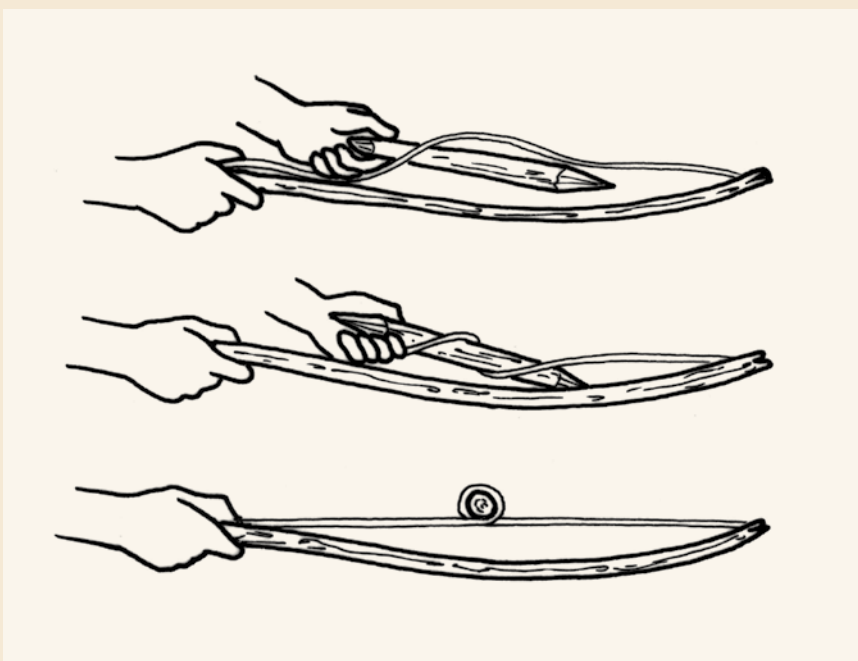
Najštevilnejše najdbe z Drulovke so odlomki keramike. Izdelovanje posodja iz žgane glin je bila pomembna novost te dobe. Lončenino so rabili za pripravo hrane in shranjevanje pridelkov. Drulovška keramika je bila izdelana prostoročno. Sklede, trebušasti in kroglasti lonci, vrči ter različne vaze so bili žgani v preprostih kopah. Pred žganjem so posodam vrezali različen okras, jim zgladili površino ali jih poslikali. Značilne so tudi keramične zajemalke z votlim dulcem za lesen ročaj. Nekaj odlomkov cedilastih skodel kaže, da so posodje uporabljali tudi pri izdelavi sira in pripravi drugih mlečnih izdelkov. O živinoreji in gojenju drobnice priča tudi najdba manjših skodelic, okrašenih z aplikami v obliki glav domačega goveda.

Keramične zajemalke in prizor lončarjenja s kože na Drulovki, kot je upodobljen na stalni arheološki razstavi *Železna nit* v Gorenjskem muzeju v Kranju. (Foto T. Lauko)

Na Drulovki so našli številna orodja iz kosti in kamna, med njimi je bilo tudi nekaj prevrtanih kamnitih sekir. Vrtanje kamna je prav tako novost te dobe. Kamen so posuli s finim kremenčevim peskom in s sukanjem votle kosti vanj izvrtali luknjo. Tudi drugo kamnito orodje je bilo zelo spretno izdelano. Služilo je za svedre, praskala, strgala in rezila. Z njimi so si pomagali pri vsakdanjih opravilih.

Kamnite sekire in čep ali zvrtek, ki je nastal ob vrtanju kamna. Risarska rekonstrukcija prikazuje rabo preproste, loku podobne naprave, ki je omogočala vrtanje s pomočjo sukanja votle kosti. Na isti način so s hitrim sukanjem ošiljene palice v lesu zakurili ogenj. (Foto T. Lauko, risba I. Murgelj)

Na Drulovki so prišla na dan tudi številna vretenca za preslice, keramične uteži za statve in odlomki koščenih igel za izdelovanje tkanin in šivanje oblačil. Novo v mlajši kameni dobi je tudi znanje predenja in tkanja blaga; pred tem si je človek izdeloval oblačila iz živalskih kož. Blago so izdelovali iz konopljinih in lanenih vlaken. Ovce tedaj še niso imele volne, to je dala šele njihova vzreja skozi tisočletja.

Po najdbah kosov glinastega hišnega ometa sklepamo, da so bila preprosta prebivališča na Drulovki zgrajena iz lesenih kolov, prepletenih s šibjem in ometanih z ilovico. Ostanke naselij iz mlajše kamene dobe so bili odkriti tudi na **Malijevem gradišču pri Golniku** in na današnjem kranjskem **Pungartu**. Med najbolj znana arheološka najdišča iz neolitika v Sloveniji pa sodijo kolišča z **Ljubljanskega barja** in grobišče, odkrito v **Ajdovski jami pri Krškem**.

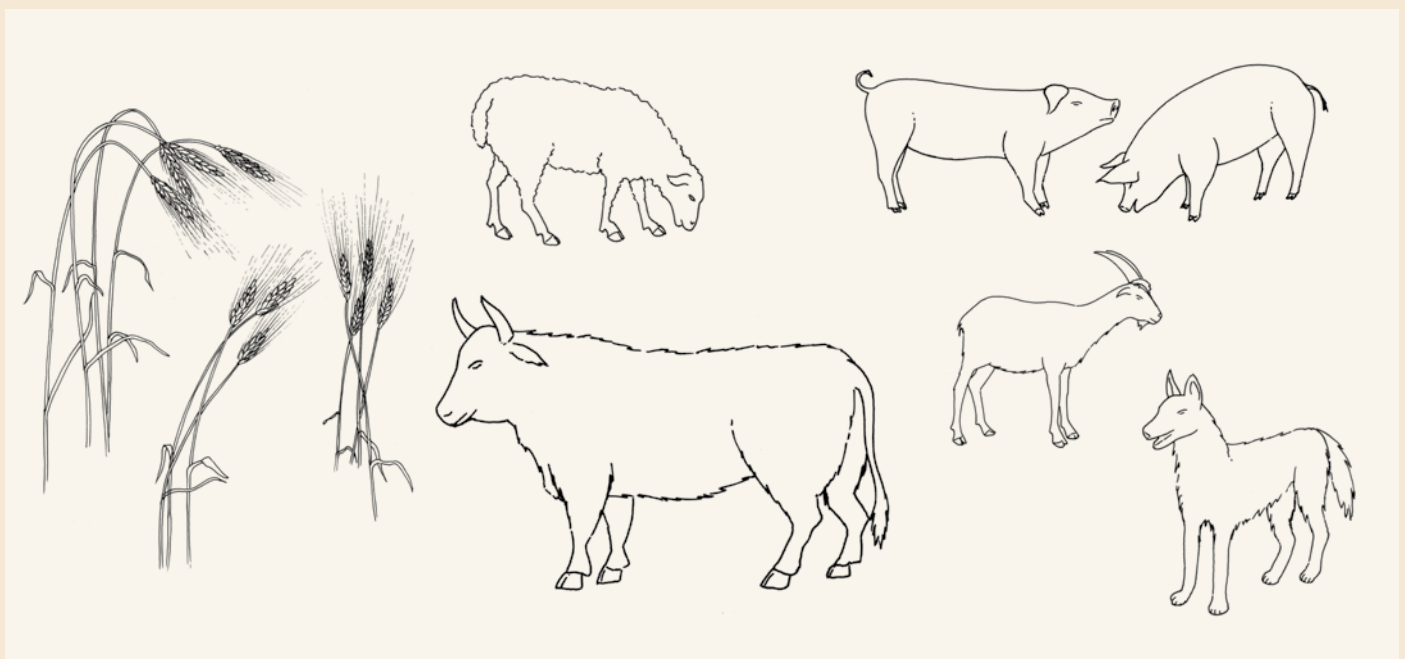

Prizor s kože na Drulovki, kot je upodobljen na stalni arheološki razstavi **Železna nit** v Gorenjskem muzeju v Kranju. (Foto T. Lauko)

Prvi prebivalci Drulovke, najzgodnjeji živinorejci in kmetovalci

Mlajša kamena doba ali neolitik je prvo obdobje človekove stalne poselitve, udomačevanja živali in rastlin. Velike spremembe v človekovem življenju, ki je do tedaj živel pretežno od lova, so omogočile ugodnejše podnebne razmere. Proces udomačevanja živali in gojenja domačih rastlin je trajal dolga tisočletja – in traja še danes, saj prizadevanj za boljše, boleznim manj podvržene živalske in rastlinske vrste še zdaleč ni konec. Že tedaj je poljedelstvo pomenilo ustvarjanje umetnega ekosistema za nove rastlinske vrste, ki jih je človek zaradi uporabnosti

ali užitnosti z udomačitvijo oddvojil od divjih. Podobno je bilo tudi z udomačevanjem živalskih vrst. Domača vzreja je vodila v morfološke spremembe živalskih vrst, izbor najboljšega zaroda je udomačene živali prisilil v odvisnost od človekove pomoči pri razmnoževanju in vzreji. Živinoreja in poljedelstvo sta bila že na začetku kompleksen proces, ki je obsegal tudi krčenje gozdov, namensko pripravo in obdelavo polj, gnojenje, sejanje, pletje in zaščito letine pred divjadjo ter nazadnje žetev in hranjenje pridelkov v tla vkopanih žitnih jamah.

Najstarejše vrste udomačenih žit in prve udomačene živali – pes, koza, prašič in govedo (Risba I. Murgelj)

Kultivacija okolja je prinesla spremembe tudi v človekovo vsakdanje življenje; spremenili so se prehrana in tehnologija, a tudi način človekovega razmišljanja.

Obsežnih in zapletenih kmečkih del ne zmore opravljati posameznik, temveč le večje, med seboj povezane in organizirane skupnosti. Verjetno je prav skrb za pridelek in živino narekovala nastanek prvih vasi. Povezanost med ljudmi je pospešila razvoj novih znanj in tehnologij. Nov način življenja pa je prinesel tudi nalezljive bolezni, gnitje zob in revmatična obolenja. Z gnojenjem polj so se med ljudmi in živalmi razširila črevesna obolenja in paraziti, kot so gliste in trakulje.

Ljudje so morali sprejeti nova pravila, ki so jim omogočala preživetje v spremenjenih razmerah. Danes urejajo odnose v družbi in družinah zakoni, zdravstvo in socialne službe, psihologi in šole. V preteklosti pa so urejali medsebojne odnose s pomočjo natančno določenega obredja in mitičnih junakov, ki so postali vzor in model življenja v skupnosti.

Keramična skodelica z Drulovke (Foto T. Lauko)

Keramične jagode okrasne ogrlice, odkrite na Drulovki (Foto T. Lauko)

Na Drulovki in drugod izkopano gradivo je vir številnih podatkov o življenju v oddaljeni preteklosti, brez česar bi ne bilo mogoče razumeti prizadevanj sodobnega človeka.

Avtorica besedila in izbor predmetov: ddr. Verena Vidrih Perko
Predmeti: Gorenjski muzej, Posavski muzej Brežice ter Muzej in galerije mesta Ljubljana
Dodatna besedila: Milena Horvat, Arheološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani in mag. Irena Šinkovec
Risbe: Ida Murgelj
Fotografije: Tomaž Lauko, fototeka Gorenjskega muzeja, Milena Horvat
Jezikovni pregled: Judita Babnik
Grafično oblikovanje: Barbara Bogataj Kokalj, Studio Aleja, d. o. o.
Tisk: Medium d.o.o.

Izdal: Gorenjski muzej, zanj Marija Ogrin

Naklada: 400 izvodov

Kranj, maj 2013

www.gorenjski-muzej.si

Pripravljeno ob 60-letnici Gorenjskega muzeja. Izdajo publikacije in razstavo sta omogočila Mestna občina Kranj in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

**GORENJSKI
MUZEJ**

MESTNA OBČINA KRANJ

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO